

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Problēmas un iespējas publisko iepirkumu attīstībai

04.04.2025.

Gatis Litvins, Valsts kontroles padomes loceklis, Otrā revīzijas departamenta direktors

Kādi ir iepirkumu sistēmas mērķi?

Koncentrēšanās uz iepirkumu sistēmas **galvenajiem mērķiem**:

- par pieejamajiem finanšu resursiem **iegādāties saimnieciski izdevīgāko preci, pakalpojumu vai būvdarbus**
- **sekmēt piegādātāju konkurenci un vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem**
- nodrošināt **vienkāršāku, ātrāku** iepirkumu procesu, lai ieguldītais darbs ir **samērīgs pret iegūto rezultātu**
- nodrošināt **atklātumu**
- **mazināt korupcijas riskus**

Šobrīd ar publiskajiem iepirkumiem tiek risinātas arī dažādas **citas problēmas** – nodokļu nomaksa, sankciju ievērošana, ilgtspējīga attīstība, mazāk aizsargāto sabiedrības grupu iesaiste ekonomikā u.c.

Piemēram, 2023.gadā (līdz 24.10.2023.) Latvijā PIL iepirkumos par nodokļu parādiem izslēgti 3739 (jeb 90 %) no kopumā 4139 piegādātājiem.

Kā uzraudzīt un novērtēt iepirkumu sistēmu?

Jānosaka **prioritārie mērķi, uzdevumi un sasniedzamie rezultāti (KPI)**, aptverot nozīmīgākos raksturojošus rādītājus, piemēram*:

Sasniegtais **regulāri jānovērtē**, lai nepieciešamības gadījumā veiktu korekcijas u.c.

Attīstības plānošana jānodrošina valstī kopumā, kā arī resoros un iestādēs.

- veiksmīgi realizēto iepirkumu īpatsvars

- iepirkumu norises laiks un lēmumu pieņemšanas ātrums

- noslēgto iepirkuma līguma termiņš

- apmācīto iepirkuma speciālistu īpatsvars

- centralizēto iepirkumu īpatsvars

* Papildus tiem rādītājiem, kas šobrīd jau ir noteikti Finanšu ministrijas darbības un attīstības stratēģijā 2020.-2024.gadam.

Kā līdzsvarot intereses?

Palielināt iepirkumu līgumcenu robežvērtības, lai:

- mazinātu administratīvo slogu iepirkumu veicējiem, jo piemērojamais regulējums būtu vienkāršāks;
- paātrinātu iepirkumu norisi;
- ļautu veltīt vairāk laika iepirkumu kvalitatīvas norises nodrošināšanai;
- veicinātu iepirkumu sekmīgu noslēgšanos.

Mazināt atklātības trūkuma un korupcijas riskus ar:

- plašāku iepirkumu centralizāciju;
- «zemsliedzība» iepirkumu publiskošanu Elektronisko iepirkumu sistēmā (EIS);
- plašāku uz riskiem balstītu atbildīgo institūciju (IUB) uzraudzību pār valstiski nozīmīgu vai finansiāli ietilpīgu iepirkumu īstenošanu;
- plašāku metodisko atbalstu, t.sk. turpinot iepirkumu dokumentu standartizāciju.

Attīstīt iepirkumu centralizāciju, t.sk. nosakot zemāku 12 mēnešu līgumcenas kopsummu, kad pašvaldībām attiecīgās preces un pakalpojumi jāiegādājas no MK noteiktās centralizēto iepirkumu institūcijas vai ar tās starpniecību

Nodrošināt plašāku iespēju pievienoties centralizētajiem iepirkumiem, t.sk. **dinamiskajām iepirkumu sistēmām (DIS)**

Normatīvi noteikt pienākumu pašvaldībām **veidot centralizēto iepirkumu institūciju**, piemēram, nosakot līgumcenas robežvērtību, no kuras iepirkums jāveic centralizēti

Kā plašāk iesaistīt pašvaldības?

Ieguvumi pašvaldībām:

- jāvelta mazāk resursu iepirkumu īstenošanai
- iespēja iepirkumu veikšanu uzticēt profesionāliem iepircējiem
- iespēja ātrāk un sekmīgāk iegūt nepieciešamo preci, pakalpojumus vai būvdarbus

*Kā norādījušas pašvaldības, lielāku iesaisti iepirkumu centralizācijā **šobrīd kavē**:*

- *pašvaldību iepirkumu speciālistu pieredzes trūkums centralizētu iepirkumu veikšanā;*
- *līderības trūkums, lai uzņemtos iniciatīvu sadarbības veidošanai starp pašvaldībām kopīgu iepirkumu rīkošanai;*
- *nepietiekams VARAM atbalsts un informācija par iespējām iesaistīties jau esošajos vai veidot jaunus centralizētus iepirkumus.*

Kāpēc stiprināt IUB konsultatīvo kapacitāti?

Lai risinātu
problēmjaautājumus
un sniegtu atbildes,
kas nereti nav
rodamas
metodiskajos
materiālos

Lai vairotu izpratni par
retāk pielietoto
iepirkuma
procedūru
piemērošanu.

Piemēram, par
Aizsardzības un
drošības jomas
iepirkumu likumu

Lai palielinātu
iespējas sniegt
bezmaksas
apmācības gan
pasūtītājiem, gan
piegādātājiem

Pēdējos gados (2021.–2023. gadā) IUB nav veikti pasākumi konsultatīvā atbalsta kapacitātes stiprināšanai, lai palielinātu metodiskās palīdzības, konsultāciju un mācību apjomu iepirkumu speciālistiem.

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Skanstes iela 50, Rīgā, LV-1013
Tālrunis: 23282272
E-pasts: pasts@lrvk.gov.lv
FB/Twitter: @VKontrole

Paldies par uzmanību!